

Jarosław Stulczewski*

DR IGNACY LIPIŃSKI¹ (1874–1928)

Ignacy Lipiński urodził się 14 stycznia 1874 r. w Pyzdrach nad Wartą w województwie wielkopolskim. Gimnazjum ukończył w Kaliszu (obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka), a następnie studiował medycynę na Uniwersytecie Warszawskim. W 1901 r. uzyskał dyplom lekarza medycyny.

Do Szadku przybył w 1902 r. – objął tu placówkę po zmarłym lekarzu, doktorze Hipolicie Jakubowskim. Już 2 lata później, 2 sierpnia 1904 r., otworzył w budynku na rogu ulic Nowe Miasto i Łaska sześciolóżkowy prywatny szpital, przeznaczony głównie dla niezamożnych mieszkańców czworaków dworskich. Leczył mieszkańców Szadku i okolicy: szlachtę, chłopów i biednych wyrobników. Lecząc biednych, często rezygnował z honorariów. Szerzył oświatę medyczną. Zaskarbił sobie sympatię i wdzięczność społeczności lokalnej.

Całe dorosłe życie dr. I. Lipińskiego było związane z Szadkiem. Początkowo mieszkał w domu państwa Jabłońskich przy ul. Warszawskiej 28. Po pewnym czasie przeprowadził się do własnego domu przy ul. Piotrkowskiej 22, który odkupił od rodziny Stokowskich.

Dr Lipiński miał naturę społecznika – interesowały go sprawy środowiska, w którym żył i pracował. W listopadzie 1918 r. brał czynny udział w rozbrajaniu Niemców w Szadku². Jeszcze przed I wojną światową I. Lipiński był inicjatorem

* Jarosław Stulczewski, członek Grupy Rekonstrukcji Historycznej w Zduńskiej Woli.

¹ Informacje dotyczące życiorysu Ignacego Lipińskiego w większości są podane za: P. Sowa, *Doktor Ignacy Lipiński*, „Na Sieradzkich Szlakach” 1995, nr 3.

² Operację rozbrajania Niemców rozpoczęto 12 listopada 1918 r. o godzinie 5 rano. Po znieszczeniu połączenia telefonicznego, powoacy otoczyli budynek, gdzie stacjonował pięćdziesięcioosobowy oddział żołnierzy niemieckich, którzy złożyli broń i poddali się bez walki. Zob. A. Tomaszewicz, *Dokumenty dotyczące działalności Polskiej Organizacji Wojskowej w Szadku w zbiorach Muzeum Okręgowego w Sieradzu*, „Sieradzki Rocznik Muzealny” 1989, t. 6, s. 151.

i założycielem Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej w Szadku³, która w wolnej Polsce została przekształcona w Bank Szadkowski⁴, a po II wojnie światowej – w Bank Spółdzielczy. Pełniąc przez wiele lat funkcję dyrektora banku, dr I. Lipiński przyczynił się do jego rozwoju. Instytucja ta, obejmująca swym działaniem teren miasta i gminy szadkowskiej oraz obszar sąsiedniej gminy Krokocic,⁵ nie tylko udzielała pożyczki i przyjmowała wkłady pieniężne, ale także angażowała się w rozwój kulturalny mieszkańców miasta i okolicznych wsi.

W okresie międzywojennym I. Lipiński zaangażował się również w inicjatywę budowy młyna zbożowego w Szadku. Z ramienia założonej przez okolicznych ziemian spółki, nadzorował jego budowę, a następnie kierował działalnością firmy. W bibliotece dr. Lipińskiego – obok dzieł medycznych – można było znaleźć wiele podręczników z dziedziny przetwórstwa zbożowego, ekonomii, organizacji i zarządzania.

Działalność na rzecz społeczności szadkowskiej przejawiała się także w czynnym uczestnictwie dr. Lipińskiego w lokalnych organizacjach społecznych: Ochotniczej Straży Pożarnej⁶ i Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. W przypadku tej drugiej organizacji był on zresztą współzałożycielem i członkiem zarządu gniazda „Sokoła” w Szadku, które w uznaniu zasług, na walnym zebraniu 20 lutego 1927 r. wybrało go na honorowego prezesa⁷.

Doktor I. Lipiński, tak zasłużona dla Szadku postać, zmarł 24 grudnia 1928 r. w wieku 54 lat. Jego pogrzeb zgromadził liczne rzesze szadkowian, żegnali go przedstawiciele władz miasta⁸, gminy i powiatu, organizacje społeczne, duchowieństwo z proboszczem szadkowskim ks. Janem Żakiem⁹. W uroczystości pogrzebowej wzięła udział orkiestra „Sokoła” z Sieradza.

³ Początki spółdzielczości bankowej w Szadku (której dziś kontynuatorem jest Bank Spółdzielczy w Szadku) przypadają na 1906 r., kiedy to powstało Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe.

⁴ 22 maja 1921 r. Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe w Szadku zostało przemianowane na Bank Szadkowski. Zob. „Ziemia Sieradzka” 1921, nr 25, s. 7.

⁵ T. Marszał (red.), *Leksykon sołectw gminy Szadek*, Łódź–Szadek 2004.

⁶ T. Olejnik, *Ochotnicza Straż Pożarna w Szadku 1896–1996*, Sieradz, s. 59.

⁷ *Księga pamiątkowa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Szadku 1929 r.*

⁸ Burmistrzem w tym czasie był Czesław Kubacki, który sprawował to stanowisko w latach 1923–1934.

⁹ Ks. Jan Stanisław Żak (1870–1943), założyciel Drukarni Diecezjalnej oraz Księgarni Powszechnej we Włocławku, redaktor wydawanych przez te instytucje czasopism, znany działacz społeczny i niepodległościowy, po powrocie z niewoli niemieckiej nie został przywrócony przez władze diecezji włocławskiej do swych poprzednich obowiązków, ale został skierowany do pracy duszpasterskiej. W latach 1923–1934 pełnił funkcję proboszcza w parafii Wniebowzięcia NMP i św. Jakuba Apostoła w Szadku (zob. ks. Kazimierz Rulka, *Jan Stanisław Żak*, „Biuletyn Szadkowski” 2008, t. 8).

Grób doktora Lipińskiego przetrwał do dziś – położony jest w centrum cmentarza św. Wawrzyńca w odległości ok. 10 m na południe od krzyża, w pierwszym rzędzie po lewej stronie głównej alei cmentarnej (fot. 2)¹⁰.

Fot. 1. Ignacy Lipiński

Źródło: J. Stulczewski

Fot. 2. Grób dr. Ignacego Lipińskiego
na cmentarzu św. Wawrzyńca w Szadku
– stan z listopada 2008 r.

Źródło: J. Stulczewski

W kruchcie kościoła parafialnego pw. św. Jakuba Apostoła znajduje się poświęcona jego pamięci tablica epitafijna, ufundowana przez pracowników Banku Spółdzielczego w Szadku.

Dr I. Lipiński miał dwójkę dzieci: syna Stanisława¹¹, który został astronomem i przebywał za granicą¹², oraz córkę Marię, urodzoną w 1907 r. w Szadku. Marię Lipińską fascynowała ziemia sieradzka, którą poznała

¹⁰ Stan nagrobka wykonanego z płyty lastriko w 2008 r. był bardzo dobry, jedynie napisy umieszczone na płycie z upływem czasu stały się mało czytelne. Grobem dr. I. Lipińskiego opiekują się państwo Ziębowie z ul. Piotrkowskiej 22.

¹¹ Informacja podana przez Panią Wiesławę Ziębę, która mieszka w domu państwa Lipińskich.

¹² W szkole w Szadku znajduje się jego teleskop podarowany przez siostrę Marię.

w młodości odwiedzając z rodzicami okoliczne majątki i posiadłości¹³. W 1931 r. ukończyła Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warszawskiego. Studiowała również historię. Poślubiła Kalabińskiego, z którym miała syna Jacka (urodzonego 11 września 1938 r. w Warszawie)¹⁴. Po wojnie w 1945 r. zmarł jej mąż. Po okresie tułaczki wraz z czwórką osób zamieszkała w Katowicach. Jej pasją zawodową stała się pedagogika – specjalizowała się w andragogice, czyli pedagogice dla dorosłych. Później trafiła do Ministerstwa Oświaty w Warszawie. W stolicy zamieszkała na stałe przy ul. Wiejskiej. Zajmowała się także dydaktyką historii. M. Kalabińska w Warszawie pełniła funkcję sekretarza warszawskiej sekcji Towarzystwa Przyjaciół Zduńskiej Woli (funkcję prezesa sprawował pochodzący również z Szadku prof. Tadeusz Kobusiewicz). Maria Kalabińska była bardzo dumna z syna Jacka, wnuka Ignacego Lipińskiego, który wyemigrował w 1984 r. do USA, gdzie tłumaczył pamiętne wystąpienie Lecha Wałęsy w Kongresie USA w 1989 r. Kilkakrotnie odwiedzała go w Stanach Zjednoczonych, z jednej z wizyt przywiozła wiele pamiątek nawiązujących do odkrycia Ameryki, które przekazała Muzeum Historii Miasta w Zduńskiej Woli. Do końca życia czuła się związana z Szadkiem, gdzie na początku XX w. przybył jej ojciec i gdzie spędziła dzieciństwo. W 1995 r. wzięła udział w obchodach 700-lecia nadania Szadkowi praw miejskich. Po śmierci syna (24 lipca 1998 r. w Waszyngtonie)¹⁵, w jednym z listów do Jerzego Chrzanowskiego – dyrektora Muzeum Historii Miasta Zduńskiej Woli, pisała: *Ja zaś kiedy jestem zmęczona i zmartwiona przywołuję przed oczy małą rzeczkę szadkowską, która płynęła meandrami, wśród błękitnych, niezapomnianych i różowych fioletek, przez szadkowskie łąki. Dno miała piaszczyste, wodę przezroczystą, pełną rybek. Nad nią fruwały ważki i szklarze za sztywnymi, mieniającymi się skrzydełkami. Nie ma już tej rzeczki.* Niedługo później, 29 grudnia 1998 r., zmarła. Jej pogrzeb, który odbył się w Warszawie 20 stycznia 1999 r., zgromadził grupę szadkowień i zduńskowolęń, którzy pragnęli uczestniczyć w ostatnim pożegnaniu pani Marii, córki Ignacego Lipińskiego, któremu ziemia szadkowska tak wiele zawdzięcza.

Bibliografia

¹³ *Nie ma już tej rzeczki...*, „Nad Wartą” 1999, nr 3.

¹⁴ Dziennikarz prasowy i radiowy, publicysta. Współpracę z prasą rozpoczął w 1964 r. w miesięczniku „Nasza Ojczyzna”, następnie pracował w Centrum Agencji Fotograficznej, w dzienniku „Sztandar Młodych” oraz w Polskim Radiu. W latach 1980–1984 prezes Oddziału Warszawskiego SDP. Po wprowadzeniu stanu wojennego 1981 r. współpracował z miesięcznikiem „Więź” oraz prasą podziemną (m. in. z „Tygodnikiem Mazowsze”). Pracownik Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa, komentator BBC. W latach 1989–1997 amerykański korespondent „Gazety Wyborczej”, a następnie „Rzeczpospolitej”. Opublikował m. in. w 1977 r. książkę *Iran – nowe mocarstwo?* Zob. *Wielka Encyklopedia PWN*, Warszawa 2003, s. 123.

¹⁵ Jacek Kalabiński został pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

- Księga pamiątkowa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Szadku 1929 r.*
Marszał T. (red.), *Leksykon sołectw gminy Szadek*, Łódź–Szadek 2004.
Nie ma już tej rzeczki..., „Nad Wartą”, 1999, nr 3.
Olejnik T., *Ochotnicza Straż Pożarna w Szadku 1896–1996*, Sieradz 1996.
Olesiński R., Merkel W., *Urzędowy spis lekarzy uprawnionych do wykonywania praktyki lekarskiej oraz aptek w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1924/1925.
Rulka K., *Jan Stanisław Żak*, „Biuletyn Szadkowski” 2008, t. 8.
Sowa P., *Doktor Ignacy Lipiński*, „Na Sieradzkich Szlakach” 1995, nr 3.
Tomaszewicz A., *Dokumenty dotyczące działalności Polskiej Organizacji Wojskowej w Szadku w zbiorach Muzeum Okręgowego w Sieradzu*, „Sieradzki Rocznik Muzealny” 1989, t. 6.
Wielka Encyklopedia PWN, Warszawa 2003.
„Ziemia Sieradzka” 19 czerwca 1921, nr 25.